คู่มือโครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร จังหวัดนครพนม
กิจกรรมส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตรทดแทนแรงงาน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

๑. ความสอดคล้อง

๑. ยุทธศาสตร์ชาติ : ยุทธศาสตร์ที่ ๒ : ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ : เกษตรสร้างมูลค่า

ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติย่อย : เกษตรอัจฉริยะ

๒. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ : (๓) การเกษตร แผนย่อย : เกษตรอัจฉริยะ

๓. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ข้อ ๓ แนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ ข้อ ๓.๒ การเสริมสร้างและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ ๓.๒.๑ การพัฒนาภาคการเกษตร ๒) สร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรแบบมีส่วนร่วม

๔. ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (๒.๑) การพัฒนาภาคการเกษตร (๒.๑.๒) ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการเกษตรแบบมีส่วนร่วม ปรับระบบการผลิตให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคโดยส่งเสริมการพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลและอุปกรณ์การเกษตร รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรแห่งอนาคต พัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร เทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการวางแผนการเกษตร และพัฒนาเกษตรกรภูมิสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการวางแผนการเกษตร และพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรอัจฉริยะที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน ส่งเสริมการทำระบบฟาร์มอัจฉริยะ โดยการถ่ายทอดและสนับสนุนเทคโนโลยีแก่เกษตรกรควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการวางแผนการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

๕. แผนปฏิรูปประเทศ : ด้านเศรษฐกิจ

๖. นโยบายหลัก ด้านที่ ๕ การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายความสามารถในการแข่งขันของไทย

๗. นโยบายเร่งด่วน ด้านที่ ๔ : การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและพัฒนานวัตกรรม

๒. หลักการและเหตุผล

๒.๑ ประเทศไทยกำลังก้าวสู่ยุคสังคมผู้สูงอายุ ต้องใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเครื่องจักรกลการเกษตรเข้ามาทดแทนแรงงาน ลดความเหนื่อยยากของการทำการเกษตรทำให้ลูกหลานเกษตรกรจำนวนมากไม่ยึดอาชีพเกษตรกรรมสืบต่อจากพ่อแม่ จำนวนเกษตรกรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจนในปัจจุบันเหลือเพียงร้อยละ ๓๕ ของประชากรทั้งประเทศ นอกจากนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุ ๔๐ ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นวัยสูงอายุคาดการณ์ได้ว่าอีก ๑๐ ถึง ๒๐ ปีข้างหน้าประเทศไทยจะมีโอกาสสูงในการเกิดปัญหาวิกฤติทางการเกษตรอันเนื่องมาจากการขาดแคลนเกษตรกร และแรงงานภาคการเกษตร

๒.๒ ประเทศเพื่อนบ้านกำลังเร่งพัฒนาการเกษตรกันอย่างจริงจัง รวมถึงมีการลงทุนโครงการพัฒนาการเกษตรจากต่างชาติจำนวนมาก ทั้งเมียนมาร์ ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย และอินโดนีเซีย โดยมีการนำเทคโนโลยีเครื่องจักรกลการเกษตรที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการผลิตอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในพืชเศรษฐกิจและพืชวัตถุดิบของอุตสาหกรรม ทั้งปริมาณและคุณภาพ ในอนาคตจึงจะเกิดการแข่งขันการค้าและราคาสินค้าเกษตรอย่างรุนแรงในภูมิภาคอาเซียน

๒.๓ การใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรกลการเกษตรให้เป็นกลไกในการพัฒนาการเกษตรยุคใหม่ของประเทศเพื่อทดแทนแรงงาน ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพทางการเกษตรทั้งเชิงปริมาณ คุณภาพ และเวลา และเพื่อยกระดับความก้าวหน้าในการใช้เทคโนโลยีทางการผลิตสินค้าเกษตรของประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรขึ้น มีแนวทางการพัฒนาให้ชุมชนที่เป็นแหล่งผลิตหลักทางการเกษตรได้มีเครื่องจักรกลการเกษตรใช้เป็นอุปกรณ์สำคัญในการผลิต ลดความเหนื่อยล้ำ และเพิ่มคุณภาพชีวิตให้แก่เกษตรกร โดยจะมุ่งเป้าไปที่การดำเนินงานในพืชเศรษฐกิจของประเทศเป็นอันดับแรก เพื่อให้เกิดผลตอบสนองกลับมายังเศรษฐกิจของประทศได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

๒.๔ ทิศทางการส่งเสริม สนับสนุนและลงทุนในการพัฒนา มีเป้าประสงค์ให้เกิดการยกระดับการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรในการทำการเกษตรของประเทศในทิศทางที่สอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาการเกษตรด้านอื่น ๆ ให้บรรลุผลได้อย่างชัดเจนควบคู่กัน ทั้งนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) การทำการเกษตรแปลงใหญ่ ให้ภาคเกษตรของไทยสามารถพัฒนาได้อย่างรวดเร็วทันต่อการแข่งขันระดับโลก ในรูปแบบการให้บริการสาธิตเครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้เกษตรกรได้มีโอกาสเรียนรู้การใช้เครื่องจักรกลการเกษตรที่ทันสมัยในการผลิต และศูนย์เรียนรู้ชุมชนด้านเครื่องจักรกลการเกษตร เพื่อเป็นศูนย์นำร่องในการเรียนรู้และให้บริการเครื่องจักรกลการเกษตร โดยสนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตรที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพให้เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางการผลิตให้กับชุมชน อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ฯลฯ ที่มีการผลิตพืชเศรษฐกิจเป้าหมายในพื้นที่การประกาศเป็นเขตที่มีความเหมาะสมในการผลิต (Zoning) รวมถึงบ่มเพาะองค์ความรู้ทางเทคนิค ให้คำแนะนำ/คำปรึกษาแก่เกษตรกร โดยจะมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านองค์ความรู้ ทักษะทางเทคนิคและการบริหารจัดการ รวมทั้งเครื่องจักรอุปกรณ์ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาในแต่ละแหล่งผลิต โดยให้องค์กรเกษตรกรในชุมชนมีหน้าที่เป็นผู้บริหารจัดการงานในศูนย์เรียนรู้ชุมขนด้านเครื่องจักรกลการเกษตรดังกล่าว และเกษตรกรผู้ที่เข้ามาใช้บริการจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการใช้บริการให้แก่ศูนย์เรียนรู้ชุมขนด้านเครื่องจักรกลการเกษตรให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้อย่างยั่งยืนต่อไปเองได้

๒.๕ ในภาพรวมของการผลิตภาคเกษตรปัจจุบันได้มีการปรับตัวเองโดยการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรเพิ่มขึ้นจำนวนมาก แต่ยังคงเป็นเครื่องจักรการเกษตรขนาดเล็กที่มีต้นทุนต่ำสำหรับใช้เฉพาะในครัวเรือนและพื้นที่ขนาดเล็ก เพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าว จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาบุคลากรทางเทคนิคในท้องถิ่นในการสนับสนุนให้เกษตรกรได้พัฒนาทักษะและเทคนิคการซ่อมแซมเครื่องยนต์เกษตรที่เป็นต้นกำลังของเครื่องจักรกลการเกษตร ที่ปัจจุบันมีการถือครองอยู่ประมาณ ๒.๙ ล้านเครื่อง ให้แก่ช่างในท้องถิ่นให้รองรับการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วได้อย่างเพียงพอรวมทั้งพัฒนาศักยภาพการให้บริการเครื่องจักรกลเกษตรในชุมชนแก่องค์กรเกษตรกร และผู้ประกอบการทั่วไปที่ดำเนินธุรกิจการให้บริการเครื่องจักรกลเกษตรในชุมชน เพื่อให้มีความพร้อมทั้งด้านองค์ความรู้ ทักษะทางเทคนิคและการบริหารจัดการธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลดต้นทุนปัจจัยการผลิตการผลิตและเพิ่มรายได้สุทธิให้กับเกษตรกร

๓. วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาความรู้ทักษะในด้านเทคนิคการใช้และการบำรุงรักษาเครื่องจักรกลการเกษตร ตลอดจนสร้างช่างเกษตรท้องถิ่นหลักสูตรพื้นฐาน รองรับการเติบโตอย่างรวดเร็วของการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรของประเทศ

๔. เป้าหมาย/สถานที่ดำเนินการ

๔.๑ เกษตรกรจำนวน ๗๕ ราย

๔.๒ เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ส่งเสริมการทำการเกษตรแปลงใหญ่ หรือศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพกรผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หรือเกษตรกร Young smart farmer หรือเกษตรกร Smart farmer หรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หรือศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) หรือเกษตรกรในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการ ในพื้นที่ดำเนินการ ๓ อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอบ้านแพง อำเภอเรณูนคร และอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม อำเภอละ ๒๕ ราย รวม ๗๕ ราย

๕. กิจกรรม/วิธีการดำเนินงาน

๕.๑ กิจกรรมสร้างช่างเกษตรท้องถิ่นประจำแปลงใหญ่ โดยดำเนินการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีด้านการเกษตรให้เป็นช่างเกษตรท้องถิ่นหลักสูตรพื้นฐาน จำนวน ๗๕ ราย ในพื้นที่ส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ หรือศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หรือเกษตรกร Young smart farmer หรือเกษตรกร Smart farmer หรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หรือศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) หรือเกษตรกรในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือเป็นผู้ที่มีความสนใจที่จะพัฒนาตนเองที่สนใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๑ หลักสูตร คือ

๕.๑.๑ ช่างเกษตรท้องถิ่นหลักสูตรพื้นฐาน งบประมาณ ๔๙,๘๐๐ บาท (สี่หมื่นเก้าพันแปดร้อยบาทถ้วน)ระยะเวลาการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีด้านการเกษตร จำนวน ๑ วัน **เป้าหมายจำนวน ๗๕ ราย** รุ่นละไม่เกิน ๒๕ ราย เพื่อพัฒนาทักษะและเทคนิคที่ถูกต้อง ในด้านการใช้และบำรุงรักษาเครื่องยนต์ต้นกำลังเกษตร และเครื่องจักรกลการเกษตรตัวอย่าง เช่น รถไถเดินตาม เครื่องตัดหญ้า เครื่องพ่นปุ๋ย รถอีแต่น เครื่องสูบน้ำ เป็นต้น ดำเนินการโดยสำนักงานเกษตรจังหวัด คุณสมบัติผู้เข้ารับการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีด้านการเกษตรช่างเกษตรท้องถิ่นหลักสูตรพื้นฐาน คือ เป็นเกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ หรือศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หรือเกษตรกร Young smart farmer หรือเกษตรกร Smart farmer หรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หรือศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) หรือเกษตรกรในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือเป็นผู้ที่มีความสนใจที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความสามารถด้านการซ่อมแซมและบำรุงรักษาเครื่องยนต์เกษตรและเครื่องจักรกลการเกษตร โดยตัวอย่างหลักสูตรการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีด้านการเกษตร ดังนี้

๑) การใช้งานเครื่องยนต์เกษตร และเครื่องจักรกลการเกษตร

๒) การบำรุงรักษาเครื่องยนต์เกษตรก่อนและหลังการใช้งาน

๓) การเลือกใช้น้ำมันเครื่อง

๔) การจำแนก และเลือกใช้อะไหล่แท้จากบริษัทผู้ผลิต

ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ทักษะไปปฏิบัติเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมเครื่องจักรกลของตนเองได้ ตลอดจนสามารถถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้และบำรุงรักษาเครื่องยนต์เกษตรให้กับเกษตรกรข้างเคียงได้

เมื่อสำนักงานเกษตรจังหวัดดำเนินการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีด้านการเกษตรเสร็จสิ้นครบตามเป้าหมายของแต่ละรุ่นแล้วขอให้ส่งรายชื่อเกษตรกรผู้ผ่านการถ่ายทอดความรู้ ให้กรมส่งเสริมการเกษตรทราบ

โดยสามารถติดต่อวิทยากรจากศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านวิศวกรรมเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด หรือสถาบันการศึกษาในพื้นที่ หรือภาคเอกชน และช่างเกษตรท้องถิ่นประจำแปลงใหญ่จังหวัดนครพนม

๕.๒ ติดตาม นิเทศ ประเมินผลการดำเนินงาน และสรุปรายงาน

๕.๒.๑ ติดตาม นิเทศ ประเมินผลการดำเนินงาน และสรุปรายงาน

๕.๓ ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19)

การดำเนินงานในกิจกรรมการฝึกอบรมและการถ่ายทอดความรู้ การประชุม การทัศนศึกษา การศึกษาดูงาน และการติดตามงาน หากได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นในลักษณะปกติ ให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานผ่านระบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ออนไลน์) โซเชียลมีเดีย หรือจัดทำเอกสารวิชาการให้ความรู้ หรือให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่บุคคลเป้าหมายได้ โดยให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกรหรือกลุ่มเป้าหมาย ให้ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ และคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัด

๖. แผนปฏิบัติงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน	แผนปฏิบัติงาน											
	ปี ๒๕๖๔			ปี ๒๕๖๕								
	ต.ค. ๖๔	พ.ย. ๖๔	ธ.ค. ๖๔	ม.ค. ๖๕	ก.พ. ๖๕	มี.ค. ๖๕	เม.ย. ๖๕	พ.ค. ๖๕	มิ.ย. ๖๕	ก.ค. ๖๕	ส.ค. ๖๕	ก.ย. ๖๕
๑. สร้างช่างเกษตรท้องถิ่น												
๑.๑ ช่างเกษตรท้องถิ่นหลักสูตรพื้นฐาน			←→									

๗. งบประมาณรวมทั้งสิ้น ๔๙,๘๐๐ บาท (สี่หมื่นเก้าพันแปดร้อยบาทถ้วน)

กิจกรรมสร้างช่างเกษตรท้องถิ่นประจำแปลงใหญ่ หลักสูตร ช่างเกษตรท้องถิ่นหลักสูตรพื้นฐาน งบประมาณ ๔๙,๘๐๐ บาท (สี่หมื่นเก้าพันแปดร้อยบาทถ้วน) (จังหวัดเบิกจ่าย)

๘. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

๘.๑ ผลผลิต (output)

ช่างเกษตรท้องถิ่นหลักสูตรพื้นฐาน **จำนวน ๗๕ ราย** มีความรู้ ทักษะทางเทคนิคเครื่องจักรกลการเกษตรสมัยใหม่ที่พร้อมรองรับการบริการบำรุงรักษา และซ่อมแซมเครื่องยนต์เกษตรในท้องถิ่น ให้แก่เกษตรกรข้างเคียงได้

๘.๒ ผลลัพธ์ (outcome)

ช่างเกษตรท้องถิ่นหลักสูตรพื้นฐาน สามารถใช้และบำรุงรักษาเครื่องยนต์เกษตรได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรข้างเคียง ทำให้เกษตรกรลดค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมเฉลี่ย ๗๕๖.๐๙ บาทต่อเครื่องต่อปี คิดเป็นเงิน ๕๖,๗๐๖.๗๕ บาท

๘.๓ ตัวชี้วัด

-เชิงปริมาณ เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านเทคโนโลยีเครื่องจักรกลการเกษตร จำนวน ๗๕ ราย

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ช่างเกษตรท้องถิ่นมีความรู้ทักษะทางเทคนิคเครื่องจักรกลการเกษตรสมัยใหม่ที่พร้อมรองรับการบริการซ่อมแซมดูแลเครื่องจักรกลการเกษตรในท้องถิ่น

๑๐. หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต

นางพวงเพชร รัตนบุรี ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ โทร. ๐๘๒ ๘๕๔ ๔๐๑๒